

Πολλαπλάσια - Υποπολλαπλάσια μονάδων			
Πρόθεμα	Σύμβολο	Σχέση με τη βασική μονάδα	Παράδειγμα
μεγα (mega)	M	10^6	1 Mm = 10^6 m
χιλιο (kilo)	k	10^3	1 km = 10^3 m
δέκατο (deci)	d	10^{-1}	1 dm = 10^{-1} m
εκατοστο (centi)	c	10^{-2}	1 cm = 10^{-2} m
χιλιοστο (milli)	m	10^{-3}	1 mm = 10^{-3} m
μικρό (micro)	μ	10^{-6}	1 μm = 10^{-6} m

Μάζα (m)

Η μάζα είναι κυρίαρχο μέγεθος στη χημεία και η μέτρησή της γίνεται με τη βοήθεια ζυγών. Παρ' όλο που η μονάδα μέτρησης στο SI (Διεθνές σύστημα μονάδων), είναι το χιλιόγραμμα (kg), πολύ συχνά χρησιμοποιούνται υποπολλαπλάσιά της όπως το γραμμάριο (g) και χιλιοστόγραμμα (mg).

Όγκος (V)

Όγκος είναι ο χώρος που καταλαμβάνει ένα σώμα.

Στο σύστημα SI ο όγκος εκφράζεται σε κυβικά μέτρα (m^3). Στο χημικό εργαστήριο συνήθως χρησιμοποιούνται μικρότερες μονάδες, όπως είναι το λίτρο (L), που είναι περίπου ίσο με το κυβικό δεκατόμετρο (dm^3), και το χιλιοστόλιτρο (mL), που είναι περίπου ίσο με το κυβικό εκατοστόμετρο (cm^3).

Οι πιο χρήσιμες ιδιότητες που πρέπει να γνωρίζουμε φαίνονται στο παρακάτω πλαίσιο:

$$1 \text{ L} = 1000 \text{ mL}$$

$$1 \text{ cm}^3 = 1 \text{ mL}$$

$$1 \text{ m}^3 = 1000 \text{ L}$$

Για εκπαιδευτικούς λόγους πολλές φορές προτείνεται το cm^3 να χρησιμοποιείται για τη μέτρηση των αερίων όγκων και το mL για τους όγκους των υγρών.

Πυκνότητα

Ποιο είναι πιο βαρύ; Ένα λίτρο νερό ή ένα λίτρο οινόπνευμα; Για να απαντήσουμε σε αυτή την ερώτηση, ζυγίζουμε και τα δύο και διαπιστώνουμε ότι το μεν ένα λίτρο νερού ζυγίζει 1000 γραμμάρια, το δε ένα λίτρο οινόπνευματος ζυγίζει 800 γραμμάρια.

Το μέγεθος που εκφράζει τη μάζα μιας ουσίας ανά ορισμένο όγκο, λέγεται πυκνότητα.

Στο παραπάνω παράδειγμα φαίνεται ότι η πυκνότητα του νερού είναι μεγαλύτερη από εκείνη του οινόπνευματος.

Η πυκνότητα ορίζεται ως το πηλίκο της μάζας προς τον αντίστοιχο όγκο.

$$d = m/V$$

Η μονάδα της πυκνότητας (παράγωγο μέγεθος) στο SI είναι το kg/m^3 . Εύχρηστες όμως μονάδες είναι το g/mL (ή g/cm^3). Ειδικά στα αέρια, όπου έχουμε μικρές πυκνότητες, συνήθως χρησιμοποιούμε το g/L .

Στα διαλύματα, με τα οποία κυρίως θα ασχοληθούμε συνήθως εκφράζεται σε g/mL

Η πυκνότητα πολλές φορές στην Ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία συμβολίζεται με d . Σε αρκετά βιβλία, ωστόσο, υιοθετείται η πρόταση της IUPAC και συμβολίζεται με ρ .

Παράδειγμα

Η πυκνότητα του νερού στη θερμοκρασία δωματίου θεωρείται περίπου ίση με $1 \text{ g}/\text{mL}$. Να εκφράσετε την πυκνότητα αυτή σε kg/m^3 και σε g/L .

ΛΥΣΗ

$$\text{Είναι } d = 1 \text{ g}/\text{mL} = 10^{-3} \text{ kg}/10^{-6} \text{ m}^3 = 10^3 \text{ kg}/\text{m}^3 = 1000 \text{ kg}/\text{m}^3.$$

Δηλαδή 1 m^3 νερού ζυγίζει 1 (μετρικό) τόνο.

$$\text{Επίσης έχουμε } d = 1 \text{ g}/\text{mL} = 1 \text{ g}/10^{-3} \text{ L} = 1000 \text{ g}/\text{L}.$$

Δηλαδή 1L νερού ζυγίζει 1 kg.